

Bilim Tarihinde Bu Ay

Ö z g ü r T e k

1 Haziran

Fransız fizikçi Nicholas Léonard Sadi Carnot, 1 Haziran 1796'da doğdu.

Carnot, gençlik yıllarında orduya katılmış, mühendislerin başına geçecek kadar yükselmişti. Motorlara olan ilgisi de burada başlamış ve yaşamı boyunca birçok buharlı motor tasarımı yapmıştır. 1824'te yazdığı Isının Etken Gücü Üzerine Düşünceler adlı kitabındaki şu iki cümle bilim tarihi açısından çok önemlidir:

1. Isı motorundan elde edilecek en yüksek verimlilik tersten çalıştırılabilen motor sayesinde olur.

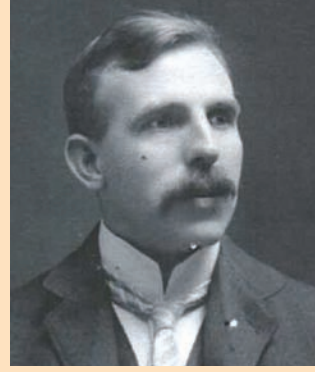
2. Verimlilik motorun sıcak ve soğuk kaynaklarının sıcaklığına dayanır.

Bu cümleler termodinamiğin gelişmesinde çok önemli bir rol oynamıştır.

3 Haziran

Ernest Rutherford 1930'da Londra'da verdiği Atomların Nükleer Olarak Kuruluşu adlı derste, nötronların varlığı ve özelliklerine ilişkin ilk kez konuşmuştu. İzotoplardan yola çıkarak bu düşüncüyü geliştiren Rutherford, "...çekirdek yükü aynı olduğu süre-

ce, karmaşık bir çekirdekte kararlı yapıları olan farklı öğelerin bir araya gelmesi olasıdır" demişti. Daha sonra da "Kimi koşullar altında, bir elektronun hidrojen çekirdeğiyle daha yakın olması olanaklıdır, bu nötr bir çift kutupluluk yaratabilir. Böylesi bir atomun çok değişik ve yeni özellikleri olabilir. Dış alanı pratik olarak sıfır olur, ama çekirdeğe yakın bölümü..." şeklinde eklemiştir. Bu konuşmadan iki yıl sonra 1932'de de James Chadwick nötronu bulundu.

5 Haziran

1977'de insan yaşamını, yaşam biçimini tümüyle değiştiren ve etkileyen bir buluş insanların günlük kullanımına sunuldu. Daha önce geliştirilmiş olmasına karşın, önce bir ev büyüklüğünde, daha sonraları bir odaya sığacak kadar büyük olan bilgisayar yaygınlaşmaya pek uygun değildi. Ancak teknolojik ilerlemelerle şimdiki kullandığımız boyutlara indi ve satışa sunuldu. Bunun ilk örneği de 64 Kb'lık hafızasıyla Apple IIe adlı ilk kişisel bilgisayarın (PC -Personal Computer) rafalarda yerini alması oldu. PC'ler her ne kadar günümüzdeki kullanım alanı daha yaygın olan ve Apple'dan farklı bir tabanda çalışan bilgisayarlar için kullanılıyor olsa da ilk kişisel bilgisayar gerçekte bir Apple'dı.

9 Haziran

9 Haziran 1961'de ölen Camille Guérin, Albert Calmette ile birlikte, tüberküloza karşı Bacillus Calmette-Guérin ya da daha iyi bilinen adıyla BCG aşısını 1921'de geliştirdi. Aşı atanüe edilmiş, yani zayıflatılmış Mycobacterium bovis bakterisi içermekteydi. Aşı yapıldığında bedeninin bağışıklık sistemi harekete geçerek tüberküloza karşı koruma sağlıyordu. Aşının ne kadar gerekli olduğu kısa zamanda bütün dünyaya yayılmasıyla ortaya çıktı.

5 yıl önce

2003'te Susumu Tachi, Masahiko Inami, ve Naoki Kawakami, Optik Kamufaj Sistemi'ni geliştirdi. Uzay giysisi gibi görünen bir palto giyildiğinde, paltonun özel kumaşı, arkadaki görüntüyü öne yansıtıyor, böylece ortamda görünmez olunuyor.

20 yıl önce

Cep telefonları ilk olarak 1988'de piyasaya çıktı.

40 yıl önce

A.G. Cairns-Smith, Dünya'da yaşamın ince kil kristallerinde başlamış ol-

duğunu ileri sürdü. Ama bu savını, dönemin teknoloji düzeyi yetersiz kaldığı için deneysel olarak kanıtlayamadan öldü.

60 yıl önce

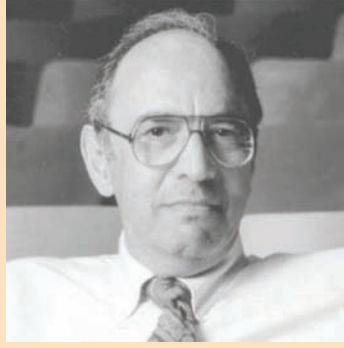
Plajlarda, parklarda arkadaşlarımız ya da köpeklerimizle oynadığımız frizbi bundan 60 yıl önce Walter Frederick Morrison ve Warren Franscioni tarafından bulundu.

85 yıl önce

Kırmızı, sarı ve yeşil. Bu üç rengin "dur", "hazırlan" ve "geç" anlamında kullanıldığı trafik lambasını, Garrett A. Morgan 85 yıl önce geliştirdi.

17 Haziran

20. yüzyılın sosyal bilimler, felsefe ve temel bilimler açısından en etkili kitaplarından biri olan Bilimsel Devrimlerin Yapısı'nın yazarı Thomas Samuel Kuhn, 17 Haziran 1996'da öldü. Kuhn, kitabında bilimsel araştırma ve düşüncenin paradigmalara ya da güvenilir kuram, kavram, yöntem ve deneylerle tanımlandığını belirtmişti. Bu paradig-

malar bilim adamlarınca benimsenerek düşünce ve araştırmalar bu yönde genişletiliyor, açıklanıyor ve sonuçlara ulaşıyordu. Ancak var olan bu kurulu çerçeve içinde çözülemez bir sorunla karşılaşıldığında, böylesi bir anomali ya da çelişki akılcı bir devrimle aşıyor. Bu da yeni bir paradigmanın ortaya çıkmasına neden oluyordu. Ptolemaeusçu kozmolojiden Kopernik güneş merkeziliğine geçilirken olduğu gibi bir paradigma kaybı oluyordu.

23 Haziran

1912'de doğan Alan Mathison Turing bilgisayar kuramı üzerine çalışan ve bilgisayar işlemleri üzerine önemli mantıksal analizlerle katkıda bulunan İngiliz bir matematikçi ve mantıkçıdır. Onun bu çalışmaları sayesinde, Turing makinesi olarak adlandırılan 1 ve 0'larla işleme mantığı günümüz bilgisayarlarının gelişimini sağlamıştır. Matematik, mantık, kriptoloji, felsefe ve biyolojiye yaptığı katkılar daha sonraki yıllarda bilgisayar bilimlerinin, bilişsel bilimlerin, yapay zekâ ve yapay yaşam gibi çeşitli disiplinlerin doğmasını sağlamıştır. Turing 7 Haziran 1954'te ölmüştür.

26 Haziran

İnsan gen haritasını çıkarmak için DNA'nın yapısına yönelik çalışmaların sonuçlarını ilk kez 2000'de ABD Başkanı Bill Clinton, Beyaz Saray'da düzenlenen bir toplantıyla halka duyurdu. Toplantıya, İnsan Genomu Projesi çalışanlarının yanında, Celera Genomics şirketinin temsilcileri de katıldı. ABD Başkanı bu ilk çalışmanın yeni buluşlara yol açacağını belirtti. Bu çalışmada bazı hata ve boşluklar olsa da insan genlerinin %95'i haritalanmıştı.

29 Haziran

Sümerli bir astronom 500 m uzunluğunda büyük bir göktaşı görmüş ve onu bir kil tabletin üzerine işlemişti. Bu arkeolojik bulguyu yapan Bristol Üniversitesi araştırmacıları kil tablettten elde ettikleri bilgiyi bilgisayara yükleyip o geceki takımyıldızlarının konumlarından yola çıkarak olayın tarihinin MÖ 3123 yılının 29 Haziran'ı olduğunu buldu. Henry Layard'ın 150 yıl önce Asurlular'ın başkenti Nineveh'te (bugün Irak topraklarında) bulunduğu tabletin sırrı böylece çözüldü. Göktaşının Avusturya Alp-leri'ne çarptığı ve çevresine büyük zarar verdiği düşünülüyor.

100 yıl önce

Elmer A. Sperry jiroskop ve pusulanın birleşimi olan jiropusulayı buldu. Jiropusulalar gemilerde kullanılır ve gerçek kuzeyi hatasız olarak gösterir. En önemli özellikleri gemilerdeki demir içeren metallere etkilenebilir.

120 yıl önce

Garip kişiliği ve müthiş zekâsıyla birçok kişinin gönlünde farklı bir yeri olan Nikola Tesla, alternatif akımla çalışan motoru ve transformatörü buldu.

150 yıl önce

Jean Lenoir, içten yanmalı motoru buldu. Otomobillerden gemilere ve uçaklara kadar birçok taşıtta hâlâ bu tür motorlar kullanılır.

170 yıl önce

Samuel Morse, Morse alfabesini buldu.

250 yıl önce

John Dolland akromatik merceği buldu.

400 yıl önce

Hans Lippershey mercekli teleskopu buldu.

Kaynaklar
<http://www.star.t.u-tokyo.ac.jp/projects/MEDIA/xv/oc.html>
<http://inventors.about.com/library/bl/cal/bljune.htm>
http://www.todayinsci.com/fig.cox.miami.edu/~cmallery/150/announcements/today_history.htm
www.strangescience.net/timeline.htm